

Igor Vodnik (1957–2023)

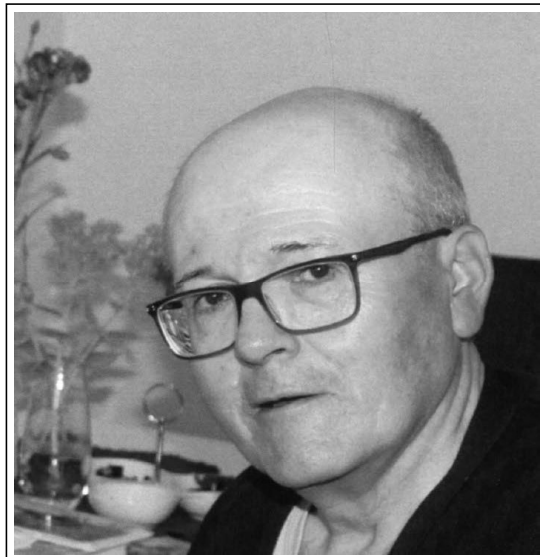
Sredi januarja 2023 nas je dosegla vest, da se je izteklo življenje Igorju Vodniku, mariborskemu profesorju zgodovine in zbiratelju kulturno-zgodovinskega gradiva, povezanega s časom Avstro-Ogrske, posebej s cesarjem Francem Jožefom. Igor Vodnik je bil 17. januarja 1957 rojen Mariborčan, ki je živel v razsežnem meščanskem stanovanju v svoji rojstni hiši na Mladinski 2 s pogledom tudi na Mestni park. Kot se je spominjal, ga je veselje do starin spremljalo že od malega, ko se je kot šestletnik odločil shraniti debelo knjigo o 47. mariborskem regimentu, ki jo je našel v zaboji za premog. Na mladega Igorja, ki je živel z mamom Leo Knap in sorodniki, je v marsičem vplival stari oče Franc Knap (1894–1982), zaveden Slovenec iz Idrije, nekoč natakár v Narodni kavarni v Ljubljani, ki mu je bil vzor poštenja, osebnega ponosa in resnicoljubnosti. Kot je Igor pripovedoval, ga je prav stari oče navdušil tudi za cesarja Franca Jožefa in za čas, ko so te lastnosti še nekaj veljale. Od jeseni 1964 je bil Igor osnovnošolec na bližnji šoli Antona Aškerca na drugi strani parka. Osnovno šolo, ki je imela tudi svojo ulico – Aškerčevo – je končal v zadnjem letu njenega delovanja, preden se je združila z OŠ bratov Polančičev. Čeprav je živel v soseščini prve gimnazije, je bil od 1972 do 1976 dijak mariborske II. gimnazije na drugem bregu Drave, saj je šola veljala za bolj primerno za učence iz običajnega družbenega okolja. In bolj ljudski je ostal Igor vse življenje. Po maturi 1976 je v Ljubljani študiral zgodovino in sociologijo. Dragocenost študija na oddelku za zgodovino tedaj edine slovenske univerze je bilo tudi povezovanje za zgodovino vnetih ljudi iz različnih slovenskih pokrajin. Igor je v študijsko krajino Ljubljane prinašal živahno štajersko govorico, še bolj pa vznemirljivo vzdušje iz krajev ob Dravi, ki nam ga je z izbranimi zapisi iz mariborskega Večera živahno predstavljal v sliki in besedi. Kot študent je sprva stanoval v zanimivi Tavčarjevi hiši ob Ljublanici, nato v hiši na začetku Šmartinske. V želji, da si po koncu študija čimprej najde zaposlitev v podporo družini, je študiral redno in zavzeto. Diplomsko nalogo je pripravil že aprila 1980 z dobrim znanjem nemščine in poznavanjem časopisja domačega Maribora in jo zagovarjal še v šolskem letu 1979/80. Pri prof. Vasiliju Meliku je obravnaval temo o franco-sko-pruski vojni in o zedinjenju Nemčije v pisanju lista Marburger Zeitung ter kot prvi iz našega letnika diplomiral. Tako si je pridobil naziv prof. zgodovine in sociologije, zato je s kratkega absolventskega izleta na Vis od svojih študijskih kolegov, ki smo bili še vsi sredi študijskih obveznosti, prejel razglednico, ki smo jo naslovili: Prof. Igor Vodnik.

Jeseni 1980 je tako že pričel opravljati delo srednješolskega profesorja zgodovine, kar nam je večini bil cilj študija. Poučevanja na mariborski Srednji trgovski šoli, ki je delovala prav v njegovi Mladinski ulici 14, se je lotil z zavzetostjo mladega profesorja. Prizadeval si je, da bi dal svojim učencem nekaj več kot le golo znanje iz učbenikov, zato je poskušal povezati svoje zanje, veselje in hobije v splošno korist. Zgodovinskim krožkom, obiskom muzejev, predavanjem in ekskurzijam

je leta 1984 sledila še razstavna dejavnost. Ob poučevanju je z zbranim kulturno-zgodovinskim gradivom sodeloval pri 26 zgodovinskih razstavah v več štajerskih krajih. Tako sta npr. leta 1992 z zbiralcem Mihaelom Rokavcem v mariborskem Muzeju narodne osvoboditve pripravila razstavo Maribor skozi čas: na razglednicah in predmetih. S tem muzejem, ki domuje čisto blizu njegove Mladinske ulice, je sodeloval tudi kasneje pri razstavah o praznikih in o okupaciji nekoliko drugače, kot pričuje prijazna zahvala vodstva muzeja junija 1996, da te razstave brez njegovega prijateljskega sodelovanja in neutrudnega zbirateljstva sploh ne bi mogle nastati. Pri temi Okupacija nekoliko drugače je bila predstavljena tudi Igorjeva zbirka malih igračk t. i. zimske pomoči, ki so lahko pomenile otrokom enega od redkih svetlih utrinkov v krutih letih vojne in bombardiranja Maribora, kot je pripovedoval. Svojo razstavno dejavnost od prve z naslovom Patina starega Maribora (1984) do več kot dvajsetih razstav do leta 1995 na Srednji trgovski šoli in v drugih razstaviščih je Igor Vodnik skupaj z odmevi razstav v tisku predstavil leta 1995 v tematski številki Šolske kronike, posvečene prav zbirateljstvu.

Tudi sicer je Igor Vodnik rad sodeloval z muzeji v prepletu zbirateljske dejavnosti, zgodovinskih tem in predstavitev gradiva, ki ga je posredoval tudi za posamezne raziskave. Prijateljem in znancem, ki jih je cenil, je kdaj pripravil kakšno simbolično darilo – historične predmete, npr. kovance, izdane v letu njihovega rojstva, razglednice, povezane z njim. Med tako obdarjenimi je bil tudi Alois Mock, avstrijski zunanji minister v času naše osamosvojitve, ki se je za darilo zahvalil. Vesel je bil tudi uspehov študijskih kolegov in je naši sošolki, ko je izpeljala štiriletni mandat slovenske ministrice za kulturo, iz prijaznosti podaril mapo zbranega gradiva o njenem delovanju.

Za Igorja je bilo značilno povezovanje zanimanja za zgodovino, zbiranja predmetov, razglednic in knjig, povezanih z Avstro-Ogrsko, zlasti cesarjem Francem Jožefom, hkrati pa posredovanje zbranega v razstavne in raziskovalne namene. V tem obdobju je videl in cenil gotovo tudi idealizirano podobo urejenosti upravnega poslovanja, spoštovanje tradicije in veljavo poštenosti. Tako je rad odprl svoje zbirke za projekte, kot npr. leta 2016 za zbornik o cesarju Francu Jožefu, ki ga je uredil dr. Gregor Antoličič. V uvodu v knjigo se je urednik Igorju posebej zahvalil za izredno bogato slikovno prilogo. Številno njegovo ilustrativno

Igor Vodnik
(iz knjige *Alf in Don*, 2019).

Zbirateljska soba Igorja Vodnika (zasebni arhiv).

gradivo je v tej knjigi označeno: Osebni arhiv prof. Igorja Vodnika – OAIV. Podobno je z ilustrativnim gradivom sodeloval še pri knjigah *Leta strahote: Slovenci in prva svetovna vojna*, *Maksimilijan: Cesar po Napoleonovi milosti* in *Karel I., zadnji slovenski cesar*. Igor se je z veseljem spominjal tudi raziskave o dravskih mostovih, ki jo je podprl z gradivom iz svojih zbirk. Njegova velika soba je bila pravi ogledni muzej s predmeti, razstavljenimi po vseh stenah. To je javnost lahko videla 14. marca 2008 na TV Slovenija v pogovorni oddaji *Polnočni klub*, ki jo je vodila Jolanda Kolar Balmazović na temo zbiratelj, ko smo lahko prisluhnili tudi kakšnemu Igorjevemu razmišljanju; vse to je še dostopno tudi na spletu.¹

Po predstavitvi svojega zbirateljstva in bogate razstavne dejavnosti na Srednji trgovski šoli v Mariboru in drugod je Igor Vodnik v reviji Slovenskega šolskega muzeja *Šolska kronika* leta 1996 pisal še o razstavi ob 120-letnici svoje šole, ko so predstavili tudi ustanovitveni dokument trgovske šole v Mariboru iz leta 1876, ki so ga dobili iz Štajerskega deželnega arhiva v Gradcu. V tem času se je na avstrijskem Koroškem udeležil tudi slovensko-avstrijskega bilateralnega seminarja za učitelje zgodovine. Seveda je bilo dragoceno tudi njegovo posredovanje zgodovine dijakom, ki so bili usmerjeni v trgovsko dejavnost. Kot sam navaja v biografskem zapisu, je pri njem končalo srednjo šolo kar štirinajst poznejših

¹ <https://www.rtvsllo.si/rtv365/arhiv/12669020?s=tv>

profesorjev zgodovine, dva magistra in en doktor znanosti. Ob tem je imel Igor Vodnik občutek tudi za osebno stisko mladih in jim naklonjeno pomagal. Kot je marca 2008 povedal o dijakih v svoji značilni, odkriti in hitri pripovedi: "Otroci so me radi imeli, mislim, da me še imajo radi, na svobodnih volitvah bi še dobil. Čeprav rečem, imajo me radi, še rajši pa /imajo/, če odpadem." Predvsem pa je spodbujal raziskovalno dejavnost dijakinj in dijakov trgovske šole, na kateri je poučeval, saj je bil v 23 letih kot šolski koordinator pri projektu Mladi za napredek Maribora mentor za vsaj 56 nalog. Več kot trideset od teh, pripravljenih med letoma 1989 in 2008, je vpisanih v Cobiss, ki tako dokumentira tudi raznovrstnost raziskovalne tematike. Med njimi so tako obravnave zbirateljstva s soške fronte, sveta starin, tem krajevne zgodovine, generala Maistra in umetnika Antona Repiča pa vse do uspešnih dijakov skozi zgodovino Srednje trgovske šole Maribor in življenja v Domu upokoјencev Danice Vogrinec. Teme, s katerimi se je Igor v teku let tudi srečeval.

Posebnost so bila tudi Igorjeva potovanja po domači Štajerski, saj je za poti, največkrat povezane s zbirateljstvom, uporabljal kolo. Tudi ko je bilo treba kaj prepeljati. V sedemnajstih letih kolesarjenja je nabral kar 103.000 km, najdlje se je tako odpravil iz rodnega Maribora v Celje in celo do Vranskega. Bil je vnet tudi za priročne mariborske vzpone na razgledno Piramido ter na zvonik mariborske stolnice. Na svojih poteh je Igor srečeval legendarne Mariborčane, kot sta olimpijonec Leon Štukelj ali pa škof Jožef Smej, v vsem zgleden kulturni delavec, pa tudi sam je sodil v kulturnem Mariboru vsaj med znance iz sosednje ulice. Rad je sodeloval z mladimi, kot npr. s študentko Majo Kanop Krevh, ki je pri prof. Janezu Bogataju pripravljala magistrsko nalogo Ljubiteljstvo v etnološki muzeologiji (2006). Ob tem je spoznal, da lahko svojo zbirateljsko vnemo označi tudi za zasvojenost. To mu je dalo misliti, kot je pripovedoval. Odločitev za družinsko življenje z Danico – prihajala je iz številne družine koroškega slikarja Antona Repiča – in njenim sinom Anžetom je že v zrelih letih nekoliko preusmerila tudi Igorjevo zbirateljsko zavzetost v bolj družinske smeri, tudi v naklonjenost domačima kužkoma. Tako je Igor za ženini rojstni dan pripravljala dokumentarno slikanico Alf in Don. Ta v sliki in besedi predstavlja 'sanje gospoda Vodnika' o mariborskih dogodivščinah dveh kužkov, ki niso brez zgodovinskih razsežnosti. A knjiga z ilustracijami Barbare Polc, Igorjevimi kratkimi zgodbami in z dokumentarnimi fotografijami o kužkih je izšla novembra 2019 že v spomin ženi Danici (1963–2019). V šolskem letu 2018/19 Igorja še najdemo med profesorji Srednje trgovske šole, ki je od decembra 2020 poimenovana kot Srednja šola za trženje in dizajn. Ne vem, ali se je sodobna šola zavedala vseh prizadevanj, ki jih je v njen razvoj vgradil tudi tedaj že nekoliko ostarel in moderne tehnologije nevesč profesor. V tem času, ko se je z računalništvom preoblikovalo tudi šolstvo, se je Igor Vodnik tudi iz zdravstvenih razlogov upokojil. Po ženini smrti, selitvi, upokojitvi in boleznih, sladkorna bolezen ga je sicer spremljala skoraj vse življenje, je zadnje mesece preživel v mariborskem domu upokoјencev. Umrli je 9. januarja 2023, malo preden bi dopolnil 66 let.

Igor Vodnik je bil zanimiv sogovornik, poseben, a dobrohoten človek, vreden zaupanja in radi smo ga srečevali v njegovem rojstnem mestu ob Dravi. Bil je dober poznavalec zgodovine Maribora, ki je rad po ulicah rodnega mesta popeljal dijake in druge obiskovalce. Bil je mariborski zgodovinar, ki je vse življenje z veliko vnemo zbiral razglednice, fotografije, knjige in predmete, povezane z nekdanjimi časi, s cesarjem Francem Jožefom pa še posebej. A vse to je z veseljem posredoval za razstave in raziskovanja, saj si je prizadeval povezovati svoje znanje in veselje, da služijo v splošno korist. Ob tem so bili del poslanstva prof. Igorja Vodnika kot učitelja zgodovine poleg vzgoje v ljubezni do slovenske preteklosti tudi spodbujanje raziskovalne dejavnosti srednješolcev, sodelovanje z muzeji in arhivi ter vzgoja za spoštovanje naše kulturne dediščine.

Branko Šuštar